

## THE EUROPEAN DISCOVERY OF CHINA

### POMPEU FABRA UNIVERSITY BARCELONA

#### LA XINA EN EL PUNT DE MIRA

##### LES CARTES DE DOS PRESONERS PORTUGUESOS

Amb la conquesta de Malacca, més i més notícies detallades de la Xina i les seves rutes comercials van començar a arribar a Lisboa, juntament amb un munt de sedes i de porcellanes de preus excessius. Un text ben primerenc, escrit l'any 1515 per un italià que va navegar en un vaixell portuguès, va posar de relleu que la Xina –que encara no s'identificava amb la Catai de Marco Polo–, tenia "la major riquesa que pogués existir al món" i destacava la immensa grandària del país, la gran urbanització del seu territori, i la importància dels rius com a mitjà de comunicació.

També va esmentar amb admiració les seves lleis, que ja apuntaven la meravella social que esdevindria la Xina. El text conté al·lusions desgavellades al regne perfecte del Preste Joan a l'extrem del món conegut i també a la meravellosa Catai de Marco Polo. La Xina apareix com una terra llunyana de riqueses i prosperitat, habitada per una gent molt civilitzada que els occidentals poden considerar els seus iguals.

L'any 1517, va arribar a la Xina la primera ambaixada portuguesa oficial. Les autoritats locals xineses la miraven amb un recel considerable; però tot i així, es van establir els primers contactes i l'any 1520 l'ambaixada va ser enviada fins a Beijing.

Però l'ambaixador no estava prou preparat per a les estrictes regles del comerç exterior xinès, on els únics estrangers que podien comerciar eren els estats tributaris designats per l'emperador. A més, la carta del rei portuguès dirigida a l'emperador de la Xina en termes d'igualtat va commocionar i enfurismar la cort xinesa, i tot es va capgirar quan els xinesos van reunir proves que alguns vaixells portuguesos feien contraban i usaven la violència ocasionalment a la costa xinesa. L'ambaixada va ser arrestada, i tant l'ambaixador com molts altres membres de l'expedició portuguesa van morir a la presó o van ser executats.

Un edicte general va ser fixat a les portes de la ciutat de Canton, que deia: "Els homes amb barba i ulls grans no poden entrar en aquest regne". La prohibició d'entrar a Canton va fer que els portuguesos seguissin la costa xinesa, i durant les dècades següents van fer contraban i fins i tot van unir-se ocasionalment als pirates en els seus assalts a les costes de Guangdong, Fujian i Zhejiang, des de Canton fins a Ningbo.

A la dècada de 1530, les illes estrangeres a prop de Ningbo van convertir-se en centres d'activitat il·legal per al comerç internacional als mars de l'Extrem Orient, i els portuguesos s'hi van establir com a contrabandistes als voltants. La prohibició als comerciants estrangers també va deixar enrere un munt de presoners, i l'any 1527, dos d'ells, Cristovao Vieyra i Vasco Calvo, van aconseguir enviar un parell de cartes des de la presó. Un cop a Lisboa, les cartes van ser guardades amb un secretisme absolut, d'acord amb la política de sigil aplicada pels portuguesos respecte a qualsevol notícia sobre les seves possessions.

Aquesta política de precaució, que mantenia en secret tots els documents portuguesos, es coneix com el "sigil portuguès", i estaria vigent fins a mitjan segle XVI. Així i tot, hi va haver algunes esquerdes en el sistema, com ja hem vist en parlar sobre el mapa de Piri Reis, que va produir el 1513 a l'imperi Otomà, i en la qual va afirmar haver utilitzat diverses cartes portugueses.

Però els mapes eren molt més cobejats que els textos, i les cartes enviades pels presoners portuguesos van romandre en secret indestructible durant segles. Aquestes cartes contenen una quantitat substancial d'informació sobre la Xina. Els presoners havien guardat un llibre de geografia, amb mapes provincials i dades de les principals unitats administratives de cada província.

Van copiar les dades relacionades amb les tres principals províncies costaneres, que eren del seu principal interès –Guangdong, Fujian i Zhejiang-, i van incloure-hi a la seva carta un mapa de la província de Guangdong. Van llistar quinze províncies i van identificar les posicions principals de la funció pública provincial, afegint que els homes al càrrec eren nomenats a Beijing, eren rellevats cada tres anys, i havien de ser d'una altra província; així mateix, eren assessorats regularment pels censors.

Els presoners havien identificat clarament la piràmide administrativa territorial de l'estat Ming: que incloïa ciutats i comarques, i que només aquestes unitats administratives estaven emmurallades.

Van adonar-se que la Xina tenia una població immensa, però també que la gent estava lligada al lloc de naixement i no es podia traslladar sense un permís especial, i que tota la família era considerada responsable de qualsevol malifeta d'un dels seus membres.

I eren ben conscients que hi havia una gran diferència entre la minoria de rics i la majoria de pobres. Les cartes també contenen una certa quantitat d'informació sobre la justícia xinesa, i referències constants a la riquesa de la Xina, anomenant tant els seus productes com la varietat d'artesans.

En aquestes cartes hi ha una al·lusió als "graners sempre normals" que emmagatzemaven el gra per lliurar-lo quan els preus pugessin molt alt. Els presoners emfatitzen la importància econòmica dels rius xinesos i l'infinit nombre de barques i de vaixells de què disposen. Tot i així, el tema principal era la proposta d'envair una part de la Xina, a saber, les províncies costaneres de Guangdong, Fujian i Zhejiang. Els captius van donar una explicació detallada de com es podia portar a terme amb sis-cents homes i sis vaixells.

L'èmfasi en l'èxit segur de la conquesta es deu al fet que "els xinesos ordinaris no porten armes, només tenen un calaix de ganivets a la cuina de les seves cases i són com dones: no tenen estómac".

El somni de la conquesta de la Xina perviurà entre els ibèrics quasi un segle, però mai no rebrà suport per part del seus governs, ni del portuguès ni de l'espanyol.